

Riin Alatalu, PhD (EKA, ICOMOS)

Kultuuriväärtused ja ruumiiloom

KOOLITUSPROGRAMMI VÄLJATÖÖTAJA: EESTI ARHITEKTUURIKESKUS

TELLIJA: REGIONAAL- JA PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Programmi elluviimist kaasrahastab Euroopa Liit

Kohad, mida me muidu vist ei teaks?

Fotod: visitestonia, Facebook

Mitmekesisus
Keskond
Majandus
Funktsionaalsus
Juhtimine
Kontekst
Kohatunnetus
Ilu

Millest me üldse räägime?

pärand/ pärija endine monument

kodulugu eelajalooline monument/ mneme kr k mälu

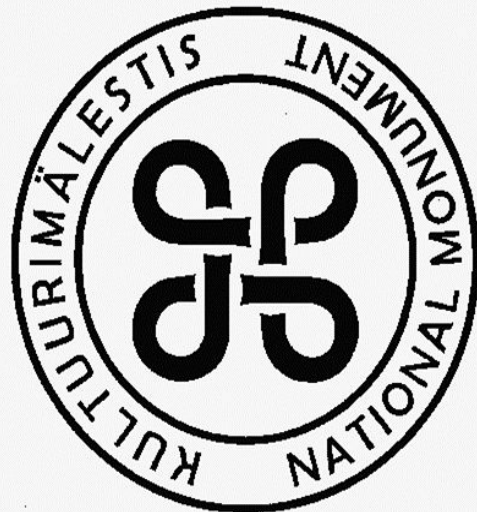
mälestus vana monumentum l d k –poliitiline, mälestis

kasutuseta hoiatav ja moralistlik

mälumaastik muinas kohamälu/identiteet

mäluasutus muinasjutt

mälupilt muistend

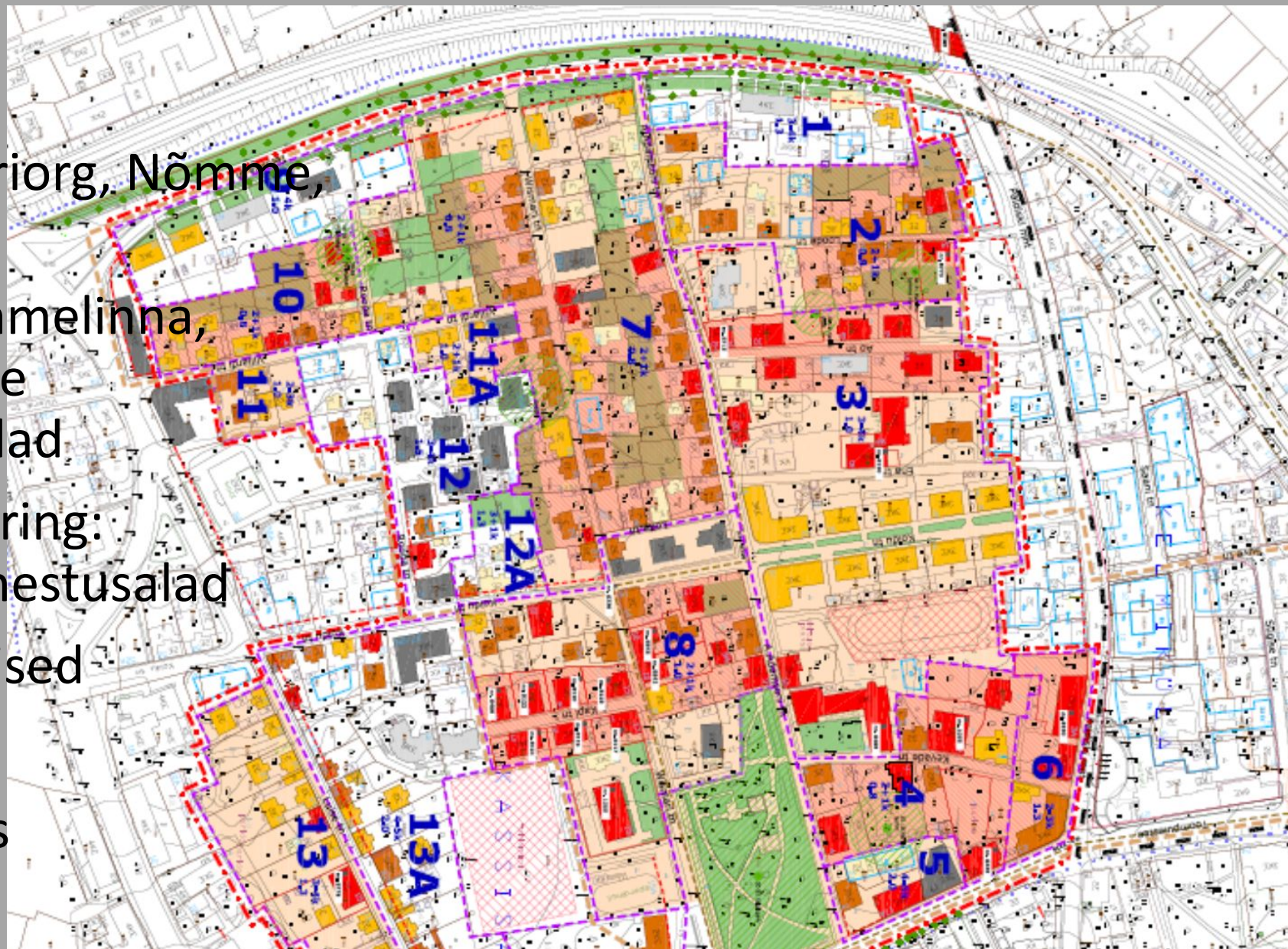
Riiklik kaitse, alates 1925

- ajalooline looduslik pühapaik 560
 - ajaloomälestis 1003
 - arheoloogiamälestis 6733
 - ehitismälestis 5262
 - kunstimälestis 13249
 - muinsuskaitseala 12
 - tehnikamälestis 35
 - UNESCO maailmapärandi objekt 4
 - veealune mälestis 121
 - KOKKU 26979
 - (vallas 12976, kinnis 13990)
- 1966 Tallinn
 - 1973 Tartu
 - Rakvere
 - Pärnu
 - Paide
 - Viljandi
 - Kuressaare
 - Haapsalu
 - Võru
 - Lihula
 - 1995 Valga
 - 1979/1987 Rebala
 - Sillamäe???

Miljööalad

- 1970.-1980. aastad Kadriorg, Nõmme, Süda tänav
- 1995-1996 Karlova, Tammelinna, Tähtvere ja Toometaguse linnaehituslikud kaitsealad
- 2001 Tallinna üldplaneering: miljööväärtuslikud hoonestusalad
- 2005-2012 inventeerimised
- 2003 planeerimisseadus

12 Muinsuskaitseala

- Paide muinsuskaitseala hõlmab Paide linna ajaloolise tuumiku, mille moodustavad kesk- ja varauusaegne vanalinn, ordulinnus ning selle juurde kuuluvad ehitised ja rajatised koos pargiga.
- Kihistuste väärtuslikuma osa moodustavad arheoloogiline kultuurikiht ning ordulinnus koos selle juurde kuuluvate ehitiste ja rajatistega, sealhulgas muldkindlustused, vallikraavid ning kesk- ja varauusaegsete ehitiste jäänused. Olulise kihistuse moodustavad ka keskaegne tänavavõrk koos keskväljakuga, 18.–20. sajandist pärinevad hooned ja ajaloolised haljasalad, kõrghaljastatud õuema ja ridaistutused.
- Muinsuskaitsealale on iseloomulikud küljega tänava poole suunatud ühekorruselised mantelkorstnaga puitelamud, kuid piirkonda ilmestavad ka 20. sajandi keskel püstitatud kortermajad ja ühiskondlikud hooned, mis sobituvad varasema hoonestusstruktuuriga.

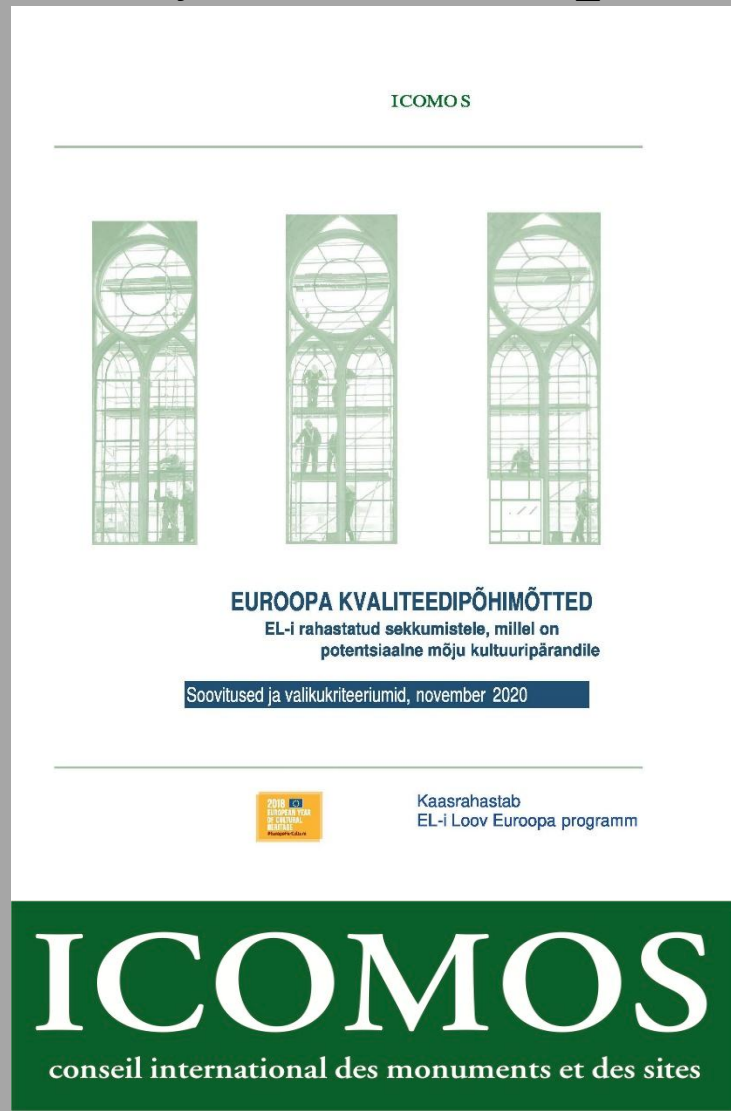
Muinsuskaitse ongi pidur, ei maksa tormata...

Harju varav Tallinnas, AM _ 12922 G 939, Eesti
Ajaloomuuseum SA,
<http://www.muis.ee/museaalview/3350599>

EUROOPA KVALITEEDIPÕHIMÕTTED EL-i rahastatud sekkumistele, millel on potentsiaalne mõju kultuuripärandile

file:///C:/Users/Kasutaja/Downloads/EUQS_revision-2020_EN_THEIR PART_pagesimple_ET%20(1).pdf

Põhimõtted ja standardid [2]

Järelevalve ja hindamine [3]

Kvaliteedi põhimõtetet edendamine [3]

Juhtimine/administreerimine [2]

EL ja riiklikud programmid [6]

Riskihindamine ja leevendused [1]

Projektide lähteülesanded ja hankedokumendid [3]

Uuringud [5]

Projekteerimine [5]

Haridus ja koolitused [4]

Hanked [1]

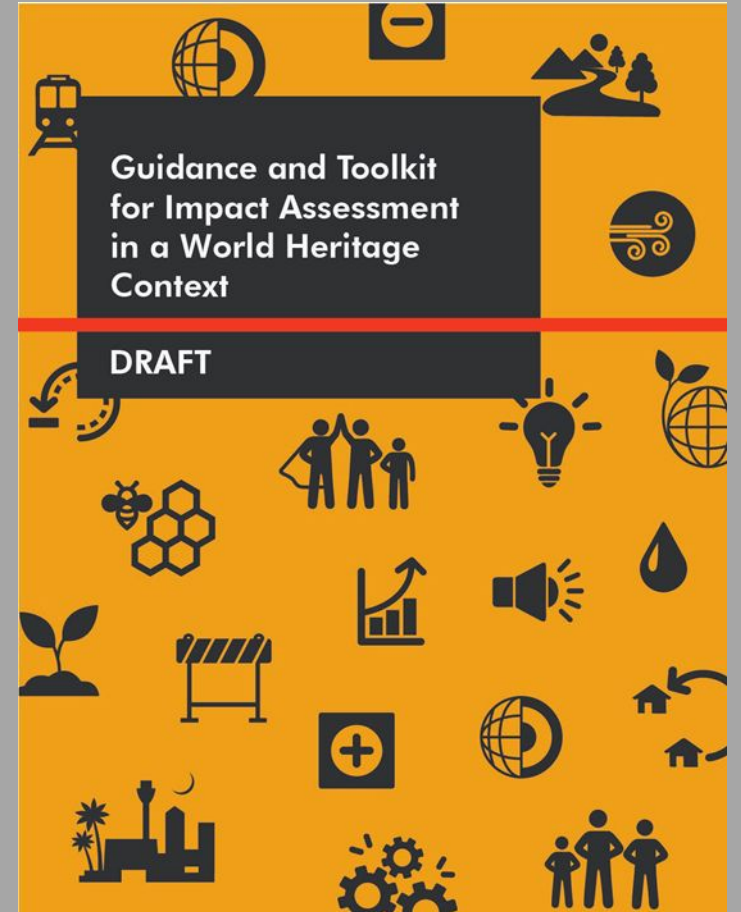
Kvaliteedi tunnustamine [1]

Rakendamine [4]

Planeeringud ja mõjude hindamine

- Keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH)
- **Faro konventsioon:** rikastada majandusliku, poliitilise, ühiskondliku ja kultuurilise arengu protsesse ja maakorraldust, tehes vajaduse korral kultuuripärandi mõju hinnanguid ja rakendades leevendusstrateegiaid;

Nimekirjade korrastamine// mälestiste nimekiri kui (kohaliku) ajaloo õpik

- Hävinud
- Kadunud
- Ümber ehitatud
- Ümber hinnatud

Planeerimiseadus :

- miljööväärtuslike alade, väärtuslike üksikobjektide ja väärtuslike põllumajandusmaade määramine ning nende kaitse- ja kasutustingimuste seadmine, kui need ei ole üldplaneeringuga määratud;
- kohaliku tähtsusega kultuuripärandi säilitamise meetmete, sealhulgas selle üldiste kasutustingimuste määramine;

Poliitika//vastutus

Sillamäe, miljööala 2006, peagi muinsuskaitseala

kaasamine
avalik arutelu Tehumardi mälestusmärgi üle EKAs 07.05.
avalik arutelu Tehumardi mälestusmärgi tuleviku üle Salme kultuurimajas 07.10.

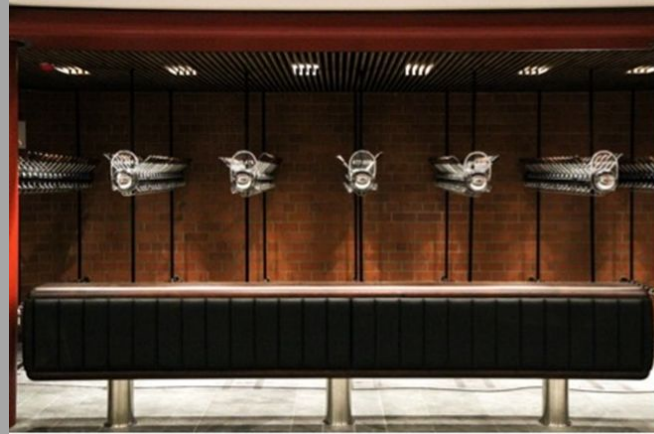
Väärtused on pidevas muutumises

Nõmme, Glehni loss, TTÜM F 5857, Tallinna Linnamuuseum, <http://www.muis.ee/museaalview/2217383>; Glehni (Hohenhaupti) loss 1920. aastatel (foto osta.ee)
 Glehni loss ehitustööde ajal, 1970.-ndad a., TTÜM F 5434, Tallinna Tehnikaülikooli Muuseum, <http://www.muis.ee/museaalview/2606460>; Rukki, Urve (AIS) 2010

- 70 ehitist ehitatud pärast 1945

- 48 1940.-1950.
- 12 1960.
- 10 1970.-1992.
- KUMU? ERM?

Ugala, Viljandi; Irina Raud; interiors Mait Summatavet; 1986; kaitse all 2016,
Paide Kultuurikeskus, H. Kõll 1987, kaitse all 2019

Keeruline pärand või regionaalpoliitika?

Tsooru
Arhitekt Toomas Rein,

Säästev areng// energiatõhusus EBPD
// kliima

Harju KEK 1985-2021

Postmodernism – energiatõhusus?

Triin Reidla MA Nii kole maja!

https://digiteek.artun.ee/fotod/loputood/magister/event_id-217

Meede: Kohaliku omavalitsuse hoonete energiatõhusaks muutmine

<https://www.rtk.ee/meede-kohaliku-omavalitsuse-hoonete-energiatohusaks-muutmine>

<https://pilv.rtk.ee/index.php/s/4ARyxd77XTNWFbJ>

Peri kolhoos Andrus Kasemaa; Ado Eigi

Keeruline pärand või pärand kui ressurss?

Rapla KEK

Arhitekt Toomas Rein, 1977, protected 2016

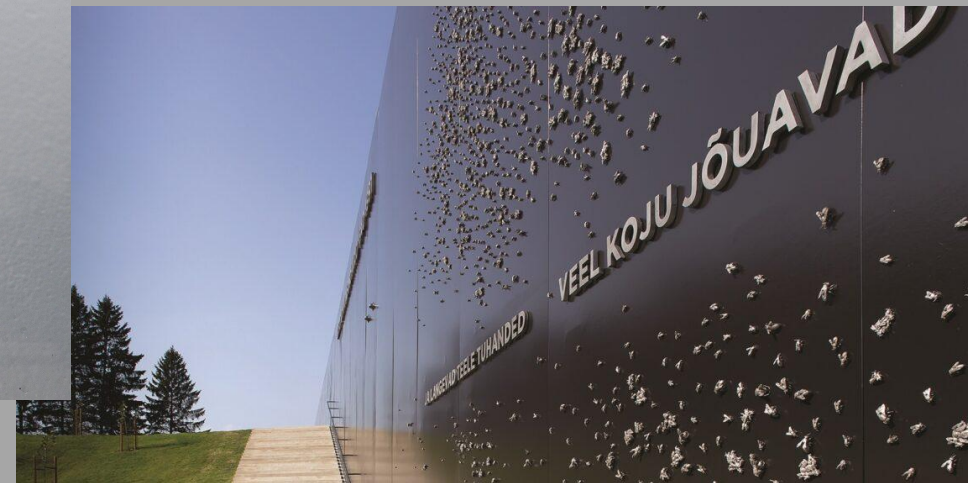

Unikaalne arhitektuur

Vabaõhumuuseum;
Omedu Arhitekt Ado Eigi, 1977-1988
fotod Ott Kadarik, Riin Alatalu

Maarjamäe memoriaalid 1960, 2018

Hirm muinsuskaitse ees ei ole põhjendatud

Ajalooline Pakaste Mõis, mis ei ole muinsuskaitse all.

8 Jaanuar, 02:39 ■ Majad ■ Jõgeva vald, Jõgevamaa ■ 15

45000€

1/31

KUULUTUSE SISU

45000€

Jõgevamaa

Jõgeva vald

Pakaste küla

f JAGA FACEBOOKIS

♥ LISA LEMMIKUTESSE

Foto: SCS Kinnisvara

Tallinna südalinnast vaid 29 km kaugusel asuv hilisbarokne mõisahoone koos abihoonete ja 3,48 hektari suuruse krundiga on müügis 4,2 miljoni krooniga.

Mõisakompleksi müüakse SCS Kinnisvara vahendusel.

Mõisakompleksi kuuluvad moonamaja, aiamaja, ait-laohoone, laut ja kelder. Mõisakompleksi ümbritseb umbes 3,5 hektari suurune kena põlispuudega ning kõrghaljastusega park.

Mõis on üsna kehvast seisukorras ja nõuab suurt investeeringut, kuid kuna objekt ei ole muinsuskaitse all, on uuel omanikul selle kordategemisel vabad käed.

Parim muinsuskaitse:

- Ajast ees
- Väärtushinnanguid hoidev, loov ja kujundav
- Omanikku toetav
- Kogukonna õigusi austav ja toetav
- Põhineb ühistööl ja vastutuse jagamisel
- Näeb pärandit kui võimalust
- Näeb suurt pilti

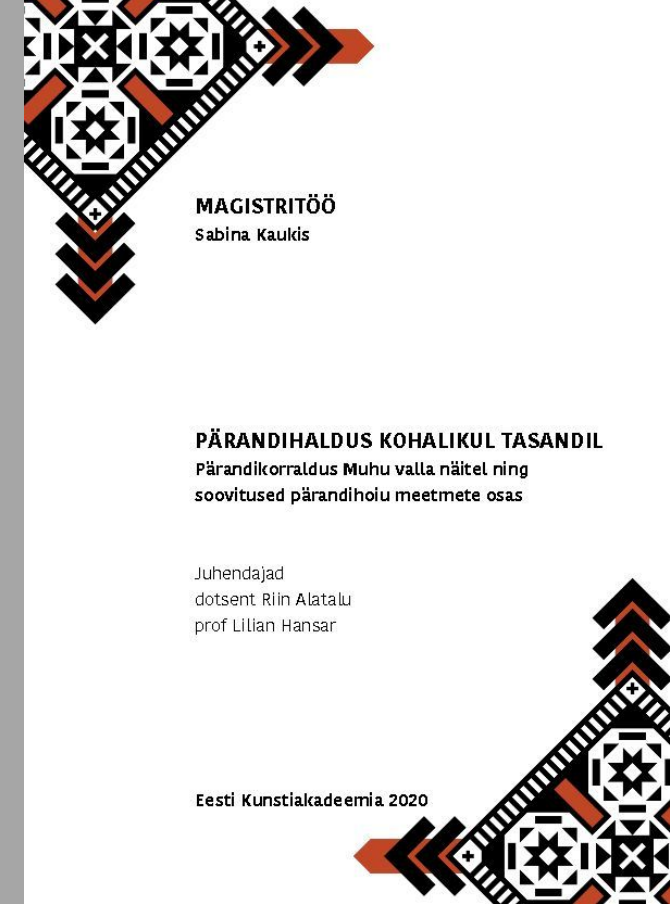
Koostöö KOV-dega

Halduslepingud

- TLPA muinsuskaitseosakond; 1998
- Tartu
- Narva
- _____
- Haapsalu
- Pärnu
- Viljandi

Muinsuskaitseseadus

- Riik ja kohaliku omavalitsuse üksused arvestavad oma ülesannete täitmisel kultuuripärandi kui avaliku väärtusega ning teevad omavahel koostööd, et toetada kultuuripärandi säilimist ja kasutuses hoidmist.
- Kohaliku omavalitsuse üksus ja riigi haldusorganid arvestavad oma ülesannete täitmisel mälestiste, muinsuskaitsealade ja nende kaitsevöönditega, arheoloogiliste leiukohtade ja veealuse kultuuripärandiga ning kooskõlastavad seaduses sätestatud juhtudel ametiga haldusaktide eelnõud ning teatisekohustusega tegevuste lubamise, mille ese on seotud mälestise, muinsuskaitseala, nende kaitsevööndi, arheoloogilise leiukoha või veealuse kultuuripärandiga.

https://digiteek.artun.ee/fotod/loputood/magister/event_id-281

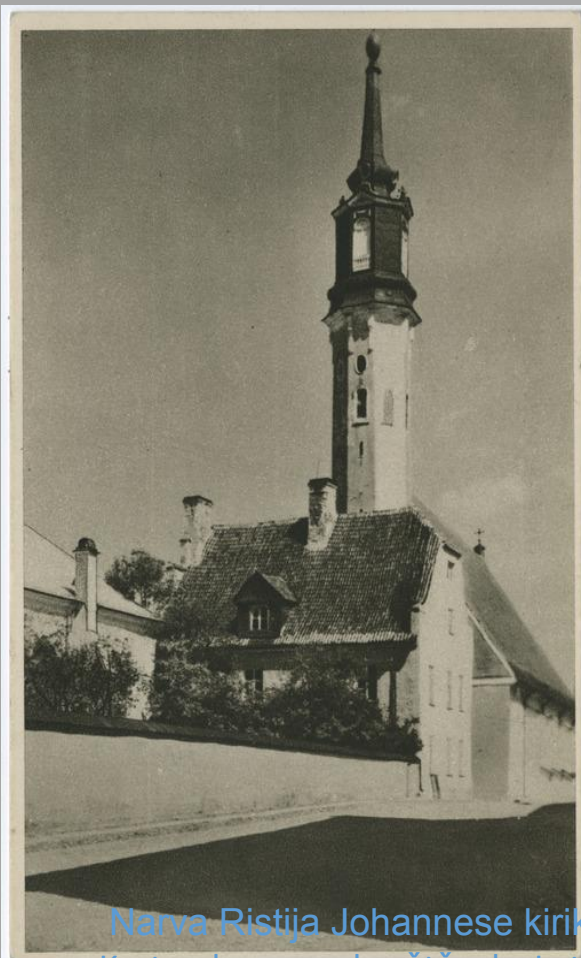
Murrangud

EAA.2111.1.13306.15

Võidupüha tähistamine Tallinnas 23.06.1937, rahvas tantsimas Vabaduse väljakul, keskel võidutuli, taustal valgustatud EEKS-Maja

Muinsuskaitse piirangute eesmärk on võtta aega mõtlemiseks

TAASTAME
EESTI LAULUPEO
HÄLLI -
TARTU MAARJA
KIRIKU

Ka Sina võid olla
kirikuehitaja!

Anneta telefonidel

900 1842 5€

900 1941 10€

900 2019 50€

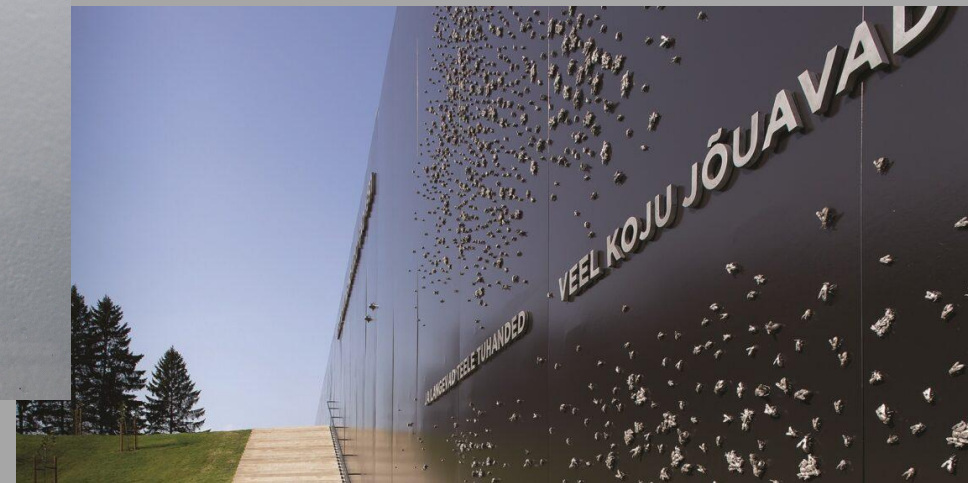
Tartu Maarja Kiriku Sihtasutus
kogub kiriku taastamiseks
sihtotstarbelisi annetusi

Swedbanki kontole
EE132200221021269201

Narva Ristija Johannese kirik (Jaani kirik), AM _ 4567:98 F 16145, Eesti Ajaloomuuseum SA, <http://www.muis.ee/museaalview/2538072>
Korterelamu, nn hruštšovka Lutsu 16 ja Jaani kirik Tartu vanalinnas, EAM Fk 19166, Eesti Arhitektuurimuuseum, <http://www.muis.ee/museaalview/3730961>

Pärnu Nikolai tänav (oli 1928. - 1940. a. Jüri Vilmsi tänav), ERM Fk 2977:14, Eesti Rahva Muuseum, <http://www.muis.ee/museaalview/2676666>

Maarjamäe memoriaalid 1960, 2018

Monumendid

Naissaare militaarkunst

https://digiteek.artun.ee/fotod/aruanded/konserveerimine/event_id-1033

